

**ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЛОДООВОЧЕВОГО РИНКУ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

*М.П. Кисла, факультет економіки та менеджменту,
спеціальність «Облік і аудит», 4 курс*

*Науковий керівник – І.В. Дворник, асистент кафедри бухгалтерського обліку ВП
Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ніжинський
агротехнічний інститут»*

Анотація: досліджено особливості формування та функціонування плодоовочевого ринку Чернігівської області та шляхи його удосконалення.

Ключові слова: плодоовочевий ринок, канали збуту, продовольча безпека

Актуальною проблемою в нинішніх умовах регіонального господарювання є недостатнє формування та функціонування ринку плодоовочевої продукції. Особливої гостроти набувають проблемні питання для вітчизняних плодоовочевих підприємств, оскільки їх повноцінний розвиток має велике економічне та соціальне значення як для окремого регіону, так і для держави в цілому.

Питанням продовольчої безпеки, зокрема її основним характеристикам як доступність, можливість, сталість і використання продуктів харчування, та проблемам забезпечення ними населення приділяли увагу такі вчені, як М.В. Зубець, П.Т. Саблук, Ю.Ф. Мельник, Ю.Я. Лузан, М.Й. Малік. Проте з точки зору самозабезпеченості регіону продуктами харчування і шляхів підвищення ефективності аграрного виробництва проблема залишається невирішеною, що й зумовило необхідність її подальшого вивчення.

Метою дослідження є аналіз сучасного стану діяльності плодоовочевого ринку Чернігівської області, визначення проблемних питань його повноцінного функціонування та розвитку, а також пошук шляхів їх вирішення.

Доцільність виділення у якості об'єкту дослідження та ретельного наукового розгляду ринку овочевої продукції окремого регіону обумовлюється наявністю окремих чітко визначених відмінностей щодо розвитку інших регіонів. (Табл. 1)

Таблиця 1.

Виробництво овочів на 1 жовтня 2010-2012 років за регіонами

	2010р.	2011р.		2012р.	
	тис. Т	тис. т	у % до відповідної дати 2010р.	тис. т	у % до відповідної дати 2011р.
Україна	6175,3	7188,3	116,4	7444,3	103,6
Автономна Республіка Крим	187,2	191,1	102,1	176,0	92,1
Області					
Вінницька	278,0	334,6	120,4	314,5	94,0
Волинська	120,9	138,0	114,1	138,3	100,2
Дніпропетровська	413,6	468,8	113,3	469,6	100,2
Донецька	349,0	380,6	109,0	419,4	110,2
Житомирська	157,8	161,7	102,5	213,1	131,8
Закарпатська	227,2	241,0	106,1	246,9	102,5
Запорізька	250,7	281,9	112,4	290,9	103,2
Івано-Франківська	85,5	95,5	111,7	98,7	103,3

СЕКЦІЯ 2
«Новітні технології як складові економіки і суспільства»

Київська	346,2	358,2	103,5	386,1	107,8
Кіровоградська	177,1	201,2	113,6	183,9	91,4
Луганська	219,7	236,8	107,7	278,2	117,5
Львівська	289,1	287,0	99,3	305,6	106,5
Миколаївська	310,1	400,3	129,1	445,9	111,4
Одеська	355,4	432,2	121,6	371,1	85,9
Полтавська	346,3	378,0	109,1	431,3	114,1
Рівненська	127,7	157,8	123,6	168,4	106,7
Сумська	127,9	146,9	114,9	177,8	121,1
Тернопільська	107,1	111,4	104,0	114,4	102,7
Харківська	342,1	509,6	149,0	526,1	103,2
Херсонська	642,0	917,5	142,9	911,2	99,3
Хмельницька	189,1	193,0	102,0	192,7	99,9
Черкаська	208,3	251,4	120,7	259,2	103,1
Чернівецька	169,6	179,6	105,9	179,4	99,9
Чернігівська	147,7	134,2	90,8	145,6	108,5

За даними таблиці можна зробити висновок, що показник виробництва овочів в Чернігівській області протягом трьох років фактично не змінився, негативним він є у порівнянні з іншими регіонами – один з найгірших.

Кожна країна, як свідчить світова практика, незалежно від рівня свого розвитку за нормальних умов прагне гарантувати продовольчу безпеку, тобто забезпечити достатній раціональний рівень харчування для всіх соціальних верств населення та мінімально необхідний – за надзвичайних обставин. З метою дослідження цієї ситуації в Чернігівській області наведемо порівняльні дані щодо рекомендованих норм споживання продуктів харчування та реальних показників. (Табл. 2)

Таблиця 2.

Відмінність раціональних норм і фактичного споживання продуктів харчування на душу населення, кг

Продукт харчування	Раціональна норма	1990	1995	2000	2007	2009	2011
овочі та баштанні, кг	16,1	10,2	9,6	10,1	11,8	10,1	14,0
фрукти, ягоди, горіхи, виноград, кг	9,0	4,7	3,3	2,9	4,2	3,6	4,0

Отже, забезпеченість населення області плодово-овочевою продукцією протягом тривалого проміжку часу залишається в критичному стані: раціональні норми споживання в 1,5 - 2,5 рази перевищують фактичні. На сьогодні ця проблема набула досить великого значення. На ринку спостерігається незадоволення попиту через високі ціни.

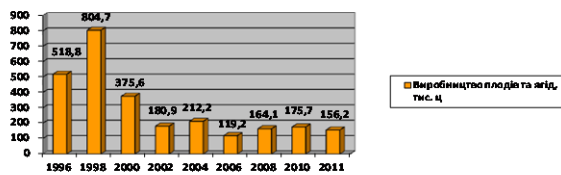

Матеріали Міжнародної студентської науково-практичної конференції «Перспективи розвитку аграрної вищої освіти України очима молодих науковців»

Окрім власне продовольчої складової ролі регіонального ринку плодоовочевої продукції, слід врахувати також вагому роль даної галузі у регіональній економічній системі, оскільки, враховуючи специфіку природнокліматичних умов, сільське господарство Полісся спеціалізується серед іншого на вирощуванні ягід, плодів. (Рис.1)

Рис.1. Виробництво плодів та ягід, тис. ц

Проаналізувавши дані таблиці 1 отримано висновок, що виробництво овочів у 2011 році у порівнянні з попередніми залишилося майже на одному рівні, а от з рисунку 1 видно, що виробництво ягід та плодів зменшилось у 3,2 рази.

Важливо зауважити, що для областей Полісся плодоовочева галузь має серйозне експортне значення.

Таблиця 3.

Товарна структура зовнішньої торгівлі області за 2009-2012 роки

Назва товарів	Експорт		Імпорт	
	тис.дол. США	у % до попереднього року	тис.дол. США	у % до попереднього року
2012 рік				
Овочі	4127,0	112,0	140,4	11,8
Плоди і ягоди	1020,1	38,5	0,0	0,0
2011 рік				
Овочі	3683,4	242,2	1187,6	157,0
Плоди і ягоди	2652,3	259,1	40,8	510,4
2010 рік				
Овочі	1521,1	92,1	756,3	5910,9
Плоди і ягоди	1023,5	445,5	8,0	–
2009 рік				
Овочі	1651,2	75,1	12,8	13,6
Плоди і ягоди	229,7	39,5	–	–

З таблиці 3 видно, що експорт перевищує імпорт. Але область усе ще

На даний час великі господарства, які виникли на основі КСП, у силу ряду причин здебільшого відмовилися від овочів (що спричинило збільшення імпорту). Насамперед, це було пов'язано з проблемами, які виникали при реалізації великого обсягу плодоовочевої продукції в ситуації, коли більшість жителів України, не маючи вільних коштів та досить низький середньодушовий дохід, були змушені вирощувати овочі та фрукти для задоволення потреб родини на невеликих присадибних ділянках.

Дана тенденція значною мірою характерна й для Чернігівської області, оскільки даний регіон характеризується такими особливостями:

1) надвисока вага домогосподарств у структурі виробництва плодоовочевої продукції – до 50%. Така ситуація обумовлена як низькими середньодушовими доходами, так і традиційно високою активністю домогосподарств регіону у сільськогосподарському виробництві;

2) тінізація ринку, відсутність ефективної ринкової інфраструктури, спекулятивні коливання цін;

3) низький рівень зацікавленості виробників у даній продукції (відмова від неї на користь більш ліквідних зернових культур, попри невідповідність природно-кліматичних передумов для їх вирощування).

Дуже болюче питання українських аграріїв – це відсутність сучасних спеціалізованих сховищ для плодоовочевої продукції. В Україні функціонує лише 20-30 сучасних овочесховищ, які зосереджені в основному біля мегаполісів. А тому для нашого регіону постає велика проблема, оскільки зберігати продукцію, по суті, ніде. Реально Україні потрібно не менш ніж 200 великих баз.

Таким чином, можна зробити висновок, що формування плодоовочевого ринку Чернігівської області відбувається зі значними труднощами, проте, в сучасних умовах стратегічною метою розвитку виробництва овочів, плодів та ягід має стати:

- покращення інвестиційного клімату;
- проведення антидемпінгової політики;
- створення оптимальних за розмірами виробництв – формування кооперативів;
- будівництво нових та модернізація діючих сховищ;
- підвищення продуктивності сільськогосподарських угідь;
- запровадження альтернативних видів палива;
- раціональне використання машинно-тракторного парку;
- застосування ресурсозберігаючих технологій.

Список літератури

1. Бачуріна І., Бутко М. Регіональні ринки овочевої продукції: сутність, визначення та тенденції розвитку
2. Дудін В.І. Державне регулювання попиту і пропозиції на сільськогосподарському ринку // Економіка АПК. – 2003. – №6. – С.121-128.
3. Кальченко С.В. Організація ефективного функціонування овочівництва в регіоні // Економіка АПК. — 2004. — №8. — С. 68—72.
4. Коваленко М. П. Впровадження ефективних механізмів взаємовідносин між учасниками регіонального аграрного ринку // Вісник Української академії банківської справи. – 2002. – №1(12). – С. 33 – 36.
5. Криворучко В.І. Розвиток овочівництва в Україні // Економіка АПК. — 1999. — №1. — С. 117—118.
6. Кучеренко Т. Ринок овочів і баштанних культур в Україні: поточна кон'юнктура і прогноз / Т. Кучеренко // Пропозиція. – 2008. – № 12. – С. 46-49; – 2009. – № 1. – С. 52-56.
7. Лисецький А.С. Продовольча безпека України: теорія, методологія, емпіричний аналіз. – К.: Оріяни, 2005. – 374 с.
8. Макаренко П.М. Агробізнес в овочепродуктовому підкомплексі України: монографія / П.М. Макаренко, В.І. Криворучко [та ін.]. – К.: Нива, 1997.– 138 с.
9. Саблук П.Т. Основи організації сільськогосподарського ринку / П.Т. Саблук, Д.Я. Карич, Ю.С. Коваленко. – К.: ІАЕ УААН, 2002. – 188 с.
10. <http://www.chernigivstat.gov.ua/>
11. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

**Матеріали Міжнародної студентської науково-практичної конференції
«Перспективи розвитку аграрної вищої освіти України очима молодих науковців»**

Аннотация: исследованы особенности формирования и функционирования плодовоовощного рынка Черниговской области и пути его совершенствования.

Ключевые слова: плодовоовощной рынок, каналы сбыта, продовольственная безопасность

Annotation: the features of the formation and functioning of the produce market Chernihiv region and ways of its improvement.

Keywords: fruit and vegetable market, distribution channels, food safety